וילך

א. בנוגע די סדרות נצבים וילך, זאָגט דער רס"ג [1]: ומהן (פון די נ"ג פרשיות התורה) פרשה המתחלקת לשתים ונקראת בשתי שבתות אם יש צורך בכך, והיא אתם נצבים הנחלקת בוילך משה.

פון דעם דיוק הלשון „פרשה המתחלקת לשתים" [2] — ניט ווי ער זאָגט ביי די אַנדערע סדרות המתחברות „שמונה מהן מצטרפות לפעמים שתים שתים ביחד ונקראות בארבע שבתות" — איז מוכח, אַז נצבים און וילך זיינען בעצם איין סדרה [3], נאָר לפעמים צעטיילט מען איר אויף צוויי (ניט ווי די אַנדערע „שמונה" סדרות המתחברות וואָס די מצטרפות זיינען בעצם צוויי באַזונדערע („שתים") סדרות, נאָר לפעמים לייענט מען ביידע צוזאַמען אין איין שבת).

[אַזוי איז אויך משמע פון דעם סימן וואָס ווערט געבראַכט אין טור ושו"ע [4] — („פתבג המלך" [5]), „ב"ג המלך פת וילך" (אַז וועט ראש השנה („המלך" [6]) איז חל ביום ב' אַדער ביום ג' בשבוע, לייענט מען וילך באַזונדער) — ווי דער מגן אברהם [7] טייטשט עס אַפ „פת וילך, פירוש מלשון [8] פתות אותה פתים שמחלקים נצבים וילך לשתים": „פת" איז פון לשון „פתות אותה פתים" — מ'צעברעכט איין חלה ורקיק אויף טיילען — אַזוי אויך „פת וילך", אַז „מ'ברעכט אַפּ", מ'טיילט אַפּ וילך פון נצבים [9].

און ויבאַלד אַז יעדע סדרה האָט א תוכן כללי (וואָס מיט דעם טיילט זי זיך אויס פון אַלע סדרות), איז מובן, אַז נצבים און וילך האָבן ביידע איין תוכן כללי. דאָס הייסט: ניט נאָר איז אין זיי פאַראַן א געוויסע נקודה משותפת וואָס צוליב דעם קענען זיי נתחבר ווערן יחד (ע"ד ווי עס איז ביי אַלע סדרות המתחברות [10]), נאָר נאָכמער: ביידע האָבן אין זיך איין און דעם זעלבן ענין בעיקר.

---

1) בסדורו „קריאת התורה".

2) וכמפורש שם אח"כ: שפרשת אתם נצבים אינה מחולקת כו' מחלקים את הפרשה הזאת וקוראים חצי כו'. וכן מוכח בספר האורה לרש"י הל' ספר תורה, עי"ש. וכן משמע מלשון האבודרהם (סדר הפרשיות וההפטרות) „ופרשה זו אחרונה . . מתחברת בו ומתפרדת". ולהעיר ג"כ שברמב"ם סדר תפלות לא נזכרה פ' וילך (והפטורה שלה). ואכ"מ.

3) שזהו אחד מהתירוצים למה מונים ג"ן סדרים דאורייתא — אף שלכאורה מספרם נד — כי נצבים וילך הם פרשה אחת (חיד"א — נצו"א לוח"ב רו, ב. שם הגדולים מע' ספרים אות ג בסופו. דבש לפי מע' פ אות ג. וראה בהמצויין בניצוצי זהר לוח"א קד, ב).

ולהעיר ג"כ, שבחומשים שלנו, הסימן בסוף פרשתנו למספר הפסוקים הוא — „אדני" (ע' פסוקים — המספר של נצבים וילך יחד).

4) או"ח סתכ"ח ס"ד. מחזור ויטרי סי' שנ. אבודרהם שם. בעה"ט ריש פרשתנו. וראה ספר האורה שם.

5) לשון הכתוב — דניאל א, יג. שם, טו.

6) ראה מחזור ויטרי שם. אבודרהם שם. מג"א שם סק"ה. פר"ח שם.

7) שם. פר"ח שם. מחזור ויטרי שם („פת וחילק פרשת וילך. מלשון פתות אותה פתים"). אבודרהם שם.

8) ויקרא ב, ו.

9) ראה גם בהמצויין בניצוצי זהר שם.

10) ראה בארוכה לקו"ש חי"ח ע' 1-380 ובהערות שם.

אעפ"כ, פון דעם גופא וואס לפעמים לייענט מען פ' וילך אין א באזונדער שבת, איז מובן, אז צוזאמען דערמיט וואס ביידע סדרות האבן איין תוכן, איז פונדעסטוועגן פאראן א חילוק ווי דער ענין גיט זיך ארויס אין יעדן פון די צוויי סדרות: און נאכמער: וויבאלד אז פ' וילך קומט נאך פ' נצבים, דארף מען זאגן אז אין וילך איז דא אן עילוי (אין דעם ענין) אויף נצבים, ביז אן עילוי שלא בערך (וואס דעריבער ווערט זי געלייענט, לפעמים, אין א באזונדערן שבת)[11].

ב. פרשה נצבים לייענט מען אלע-מאל פאר ראש השנה[12], און ווי דער אלטער רבי[13] איז מבאר די שייכות פון „אתם נצבים היום כולכם וגו'" צו ר"ה[14] (וכדלקמן סעיף ג'); משא"כ פ' וילך, וואס בעת זי איז אפגעטיילט פון פ' נצבים ווערט זי געלייענט אינעם שבת נאך ר"ה און פאר יום כיפור, און דאס איז א הוכחה, אז דער תוכן פון פ' וילך איז שייך (אויך) צו יום כיפור[15].

ובמילא, איז דער ביאור אין די צוויי נקודות הנ"ל בנוגע צו נצבים און וילך [(א) אז זיי האבן איין תוכן און (ב) אז צוזאמען דערמיט האט פ' וילך אן עילוי אויף פ' נצבים] וועט זיין פארשטאנדיק לויט דער הסברה, אז אויך אין דעם ענין פון ראש השנה ויום כיפור, זיינען דא די צוויי נקודות האמורות:

ראש השנה און יום כיפור זיינען איין ענין — איין המשך[16], ביז אז יום כיפור ווערט אנגערופן ראש השנה[17]: לאידך אבער האט אין זיך יום כיפור א יתרון לגבי ראש השנה[18] — „בראש השנה יכתבון וביום צום כיפור יחתמון"[19], אז יום כיפור איז דער גמר וחותם פון ראש השנה[20].

[און ווי דאס שפיגלט זיך אויך אפ אין הלכה: יום כיפור ווערט אנגערופן ר"ה (אויך) דערפאר וואס ער איז ר"ה ליובלות[21] — און דער דין[22] איז, אז די יציאה פון עבדים לחירות ביובל איז אין אופן, וואס „מר"ה עד יוה"כ לא היו עבדים נפטרין לבתיהן ולא משתעבדין לאדוניהם . . כיון שהגיע יוה"כ . . נפטרו עבדים לבתיהן";

זעט מען אין דעם צוויי נקודות: דער ענין היציאה לחירות איז איין נקודה; לאידך אבער איז די נקודה גופא איינגעטיילט אין צוויי זמנים — די התחלת היציאה (לא משתעבדין) איז אין ר"ה,

---

11) גם כשקוראין אותן בשבת א' מובן שיש עילוי בפ' וילך על פ' נצבים — כי מעלין בקודש. אבל מזה שנק' (לפעמים) בשבת אחרת מוכח שיש בה גם עילוי שלא בערך. ובפרט שנקראת לאחרי ר"ה של שנה חדשה, „שיורד (אז) אור חדש עליון יותר שלא הי' מאיר עדיין מימי עולם כו'" (אגה"ק סי"ד).

12) תוד"ה ראש ודי"ה קללות מגילה לא, ב. רמב"ם הל' תפלה פי"ג ה"ב. טושו"ע שם. לקו"ת ר"פ נצבים.

13) לקו"ת שם. וראה לבוש או"ח שם: ואתם נצבים לעולם קורין קודם ר"ה מפני שיש בה ענייני תשובה.

14) ד"היום דא ר"ה" (זח"ב לב, ב (ועוד) וברמ"ז שם).

15) ע"פ המבואר בפנים מתורץ בפנימיות הענינים זה שחילקו נצבים וילך ולא מטו"מ אף שהן ארוכות יותר (ראה תוד"ה קללות הנ"ל. ספר האורה שם. ועוד).

16) ראה זח"ג ק, ב.

17) יחזקאל מ, א. תוד"ה ואת נדרים כג, ב. רא"ש סוף יומא. ועיין לקו"ת ר"ה נח, א. סד, א.

18) ראה לקו"ת ר"ה סד, א (בפי' „ביום השלישי יקימנו גו'"). המשך תרס"ו ע' תקמב-ג. וראה עטרת ראש שער יוה"כ פ"א. ובכ"מ.

19) פיוט ונתנה תוקף. וראה ר"ה טז, א-ב.

20) ראה המשך תרס"ו ס"ע תקמא ואילך.

21) ערכין יב, א. ר"ה ח, ב. מפרשים ליחזקאל שם.

22) ר"ה שם. רמב"ם הל' שמיטה ויובל פ"י הי"ד.

און דער גמר היציאה (נפטרים לבתיהן), וואס דאס איז דער עיקר, איז ביום הכיפורים].

ג. די שייכות פון „אתם נצבים היום וגו׳" צו ראש השנה [23], איז דער אלטער רבי מבאר [13]: ראש השנה איז דער זמן פון „תמליכוני עליכם" [24]. און ווי אזוי ווערט אויפגעטאן דער „ויהי בישורון מלך" [25] (דער „תמליכוני עליכם") — „בהתאסף ראשי עם" [25], ווען „כולם מתאספים יחד להיות לאחדים כאחד" [25*], וואס דאס איז דער ענין האחדות פון אידן. און דאס איז דער תוכן כללי פון „אתם נצבים היום כולכם לפני ה״א ראשיכם שבטיכם וגו׳ שואב מימיך" — אז ניט קוקנדיק אויף די חילוקי מדריגות וואס זיינען פאראן ביי אידן, שטייען זיי אבער „כולכם — אלע ווי איינס — לפני ה׳ אלקיכם".

אט דער ענין — די אחדות פון אידן — איז אויך די נקודה כוללת פון פ׳ וילך: די סדרה הויבט זיך אן מיט „וילך משה גו׳ אל כל ישראל" — וואס דער דיוק הלשון „כל [26] ישראל" מיינט צו מדגיש זיין, אז ס׳איז איין הליכה און דיבור צו אלע אידן בשווה; און אויך בסיום הסדרה ווערט געזאגט „וידבר משה באזני כל קהל ישראל את דברי השירה גו׳" — צו גאנץ קהל ישראל כאחד.

ד. נאכמער: אויך די מצוות פון דער סדרה — הקהל און כתיבת ספר תורה — זיינען אזעלכע וואס אין זיי איז מודגש די אחדות פון אידן:

די מצוה פון „הקהל את העם" [27] נעמט ארום אלע אידן גלייך, אן אונטערשייד — „האנשים והנשים והטף [28] וגרך גו׳" [27] (וואס אזא אחדות געפינט מען ניט ביי קיין אנדערע מצוה). און דערפאר ווערט עס אנגערופן „הקהל" — ווייל דער מושג פון „קהל" באדייט, אז די פארזאמלטע זיינען (ניט נאר א צירוף פון ריבוי פרטים, נאר זיי זיינען) פאראייניקט אין איין נייער מציאות — „קהל" [29].

דערמיט ווערט פארענטפערט א תמי׳ אינעם ענין פון „הקהל" — וואו די קריאה בתורה דארף זיין דורכן מלך [30]

23) ראה לעיל ע׳ 281־2 — השייכות בין ר״ה לסיום פ׳ נצבים.

24) ר״ה טז, סע״א. שם לד, ב.

25) לשון הכתוב ברכה לג, ה. וברש״י: בהתאספם יחד באגודה אחת . . הוא מלכם כר׳.

*25) לקו״ת נצבים שם פ״א. וראה המשך ר״ה תש״ג פ״ב.

26) אף שאינו בשוה ממש ל„כולכם" דפ׳ נצבים (שכולל גם טף) וכן לכל בנ״י המחוייבים במצות הקהל או במצות כתיבת ס״ת (ראה לקמן בפנים), אבל בכולם הדגשת הכלל (והאחדות).

27) פרשתנו לא, יב.

28) ובפרט לפמ״ש במנ״ח (מצוה תריב) ד„טף" היינו משנולד (וראה רמב״ן ואוה״ח פרשתנו שם, יג. כלי יקר שם, יב. חדא״ג מהרש״א חגיגה ג, א *). ושם, דגם טף שאינו שייך לשום מצוה כשיגדל שייך להקהל. וראה בארוכה לקמן ע׳ 363 ואילך.

29) ראה ויקרא ד, יג ואילך. מרז״ל (יבמות נז, א) קהל גרים לא איקרי קהל. ועוד. וראה בהמצויין לקמן הערה 67.

30) סוטה מא, א (במשנה). הובא ברש״י פרשתנו שם, יא. רמב״ם הל׳ חגיגה פ״ג ה״ג.

ואף להדיעה דגם גדול שבדור קורא (מנ״ח מצוה תריב. ובאזהרות הרס״ג דיבור לא תשא: רב מהיר כר״*) — הרי זה אם לא הי׳ מלך (מנ״ח שם). ובביאור הריי״ם פערלא לסהמ״צ רס״ג (מ״ע טז. פרשה יו״ד) האריך, דקריאת המלך בהקהל היא (מצוה בפ״ע והיא) מצות המלך, עיי״ש. וראה לקמן (ע׳ 326, 366 ואילך), די״ל שכללות מצות הקהל היא דין על המלך. ואכ״מ.

*) ומירוש׳ ריש חגיגה: אין קטן גדול מטף (בחמי׳) — משמע, דעכ״פ בלא הגיעו לחינוך קאי.

**) וברלב״ג פרשתנו התועלת הי״ג: המלך או הכה״ג או הנשיא כר׳, עיי״ש.

— דלכאורה: לערנען תורה מיט אלע איידן איז א זאך וואס איז שייך צו סנהדרין [31], האט די קריאה בתורה ביי הקהל געדארפט זיין דורכן ראש הסנהדרין אדער דורכן אב ב"ד ?

נאר דער ביאור אין דעם [32]: אין תורה זיינען דא צוויי ענינים:

א) לימוד התורה, וואו ס'איז נוגע דער ענין ההבנה והשגה — וואס אין דעם זיינען דא חילוקים צווישן „ראשיכם שבטיכם גו'" און די אנדערע סוגים ביז „שואב מימיך";

ב) קריאה [33] בתורה, וואס קריאה בתורה, אין תורה שבכתב, איז ניט פארבונדן דוקא מיט הבנה והשגה [34], נאר דאס איז שייך צו אלע איידן בשווה אן קיינע חילוקים.

וויבאלד אז ביי הקהל ווערן אלע איידן פאראייניצ'יקט אין איין מציאות, איז פארשטאנדיק, אז דעמאלט איז נוגע דער ענין אין תורה אין וועלכן עס גלייכן זיך אויס אלע איידן [35] — קריאה [36] אין תושב"כ; און נאכמער — בלשון הרמב"ם [37]: ס'איז „כיום שניתנה בו בסיני" (וואס מעמד הר סיני האט ארומגענומען אלע איידן באופן שווה) און דערפאר „ויראה עצמו כאילו עתה נצטוה בה ומפי הגבורה שומעה".

און דער ענין אין תורה איז שייך צום מלך דוקא — וואס די אונטערווארפנקייט פון דעם גאנצן פאלק צום מלך איז ניט מצד הבנה והשגה, נאר זייער עצם מציאות (און אלץ וואס זיי האבן) געהערט צום מלך [38]; וואס דערי־בער איז ער זיי מאחד אין איין מציאות, ער איז „לב כל קהל ישראל" [39];

ומהאי טעמא איז ער דער וואס איז קורא בתורה — ער טוט אויף ביי איידן דעם ענין אין תורה וואס איז העכער פון השגה [40] און איז בשווה ביי גאנץ קהל ישראל.

אויך די צווייטע מצוה פון פ' וילך [41] איז ניט קיין ענין פון לימוד התורה [42], נאר — כתיבת ס"ת, וואס דאס איז מדגיש אט די שייכות פון איידן צו תורה וואס איז ביי אלע [43] גלייך [ע"ד הנ"ל בנוגע צו קריאת התורה בהקהל].

ה. דער חילוק צווישן נצבים און וילך אינעם ענין האחדות פון איידן (וואס

---

31) ראה רמב"ם ריש הל' ממרים. תדבא"ר פי"א. ועוד.

32) ראה עוד ביאור — לקו"ש ח"ט ס"ע 445 ואילך.

33) ראה המשך תער"ב ח"ב פ' שסג. ובכ"מ.

34) ראה הל' ת"ת לאדה"ז פ"ב ס"ב.

35) ומה שארז"ל (חגיגה שם. פרש"י פרשתנו שם, יב) דאנשים באים ללמוד וכו' — ראה לקמן בפנים סעיף ח'.

36) ראה רמב"ם (הל' חגיגה שם ה"ו): וגרים שאינן מכירין חייבין להכין לבם ולהקשיב אזנם לשמוע כו' אפילו חכמים גדולים כו' חייבין לשמוע בכוונה גדולה יתרה. ומי שאינו יכול לשמוע מכוין לבו לקריאה כו'.

37) שם.

38) ראה בארוכה לקו"ש ח"ד ע' 1050. ח"ח ע' 25. ועוד.

39) רמב"ם הל' מלכים פ"ג ה"ו. וראה שו"ת הרשב"א ח"א סקמ"ח. פרש"י חוקת כא, כא. ולהעיר מאגה"ק ר"ס כט. וראה לעיל ע' 165 ואילך.

40) ראה רמב"ם הל' חגיגה שם: שהמלך שליח הוא להשמיע דברי הא־ל. וראה סהמ"צ להצ"צ (מצות מינוי מלך בתחילתה) — שמלך ממשיך ביטול בבנ"י.

41) פרשתנו שם, יט. סהמ"צ להרמב"ם מ"ע יח. חינוך מצוה תריג.

42) ראה בארוכה שאג"א סי' לה־לו.

43) ובשאג"א שם שקו"ט דגם נשים מחוייבות בזה. וגם לפי דעת החינוך וכו' (וראה ל' הרמב"ם הל' ס"ת רפ"ז ובסהמ"צ שלו, ובשו"ע חיו"ד רסר"ע. ועוד) שפטורות — ה"ז לפי שאינן בכתיבה (ראה מנ"ח שם).

דאָס איז זייער תוכן כנ"ל), וועט זיין מובן לויטן אונטערשייד צווישן ראש השנה און יו"כ אין דעם ענין פון „תמליכוני עליכם": ווי דערמאָנט, זיינען ר"ה און יו"כ איין נקודה — דער „תמליכוני עליכם" פון ר"ה טוט זיך אויף במשך די עשרת ימי תשובה ביז צו זיין שלימות וגמר ביו"כ (און דערפאַר זאָגט מען „המלך הקדוש" אַלע עשי"ת)[44]; נאָר דער חילוק צווישן זיי איז:

ראש השנה וועלט אויפגעטאָן דער „תמליכוני עליכם" אין שורש ומקור הראשון — דעמאָלט איז מען מעורר דעם תענוג ורצון פון עצמותו ית' אין מלוכה, און אידן האָבן בכח צו פועל זיין דאָס דערפאַר וואָס זיי זיינען מושרש אין עצמות; און אין די עשי"ת וועלט (בל' הקבלה) אויפגעטאָן דער בנין פון ספירת המלכות, ביז יו"כ, ווען דער בנין המלכות איז בשלימותו, און דער ענין פון „תמליכוני עליכם" איז דאָן מאיר בגילוי למטה[45].

וויבאַלד אָז דער „תמליכוני עליכם" איז מען פועל „בהתאסף ראשי עם" — דורך אחדות פון אידן — איז פאַר־שטאָנדיק, אָז בהתאם צום חילוק הנ"ל צווישן ר"ה און יו"כ בנוגע „תמליכוני עליכם" — עד"ז איז אויך דער חילוק צווישן זיי בשייכות צו דער אחדות פון אַלע אידן:

די אחדות פון אַלע אידן אין ראש השנה איז (בעיקר) ווי זייער אחדות איז למעלה — אין שורש ומקור; און יום כיפור ווערט אָט די אחדות נתגלה למטה.

און דאָס איז אויך דער עילוי שלא בערך פון יום כיפור לגבי דעם עילוי פון ראש השנה:

די אחדות פון אַלע נשמות ישראל אין זייער שורש ומקור איז ניט בדרך חידוש (גמור) און אויפטו, נאָר ווייל דאָרטן איז לכתחילה ניטאָ קיין אָרט אויף פירוד וחילוקי דרגות — ווי אַן עיגול „שאין לו בחינת ראש וסוף"[46];

דער אמת'ער (אויפטו פון) אחדות איז ווען מ'מאַכט פון פירוד — אחדות, ווען מ'טוט אויף אחדות דאָרט וואו עס זיי־נען דאָ חילוקי מדריגות בפירוד[47] — און דוקא די אחדות פון פירוד דריקט אויס די אמת'ע אחדות פשוטה דלמע־לה, וואָרום דוקא פון אחדות הפשוטה

---

44) לקו"ת נצבים נא, ב ואילך. ובכ"מ. מפע"ח שער ר"ה פ"א־ג.

45) אין זה סתירה להמבואר בכ"מ שביוה"כ הוא עליית המלכות עד עתיק (והירידה וגילוי הוא ליום חגנו, בחגה"ס) — כי גם ביוה"כ ישנו הגילוי למטה (אלא — בשלילה, עינוים ושבתון, כדלקמן בפנים ס"ז).

46) לקו"ת ד"ה אתם נצבים פ"א.

47) עדמשנ"ת בלקו"ש ח"ד (ע' 1141 ואילך) החילוק בין „לאחדים" ו„באחד" שבלקו"ת שם.

בלקו"ש ח"ד (ע' 1160 ובהערות שם) שזהו העילוי שבאחדות דחגה"ס על האחדות דר"ה ויוה"כ — כי בחגה"ס נרגש החילוקי דרגות דבנ"י (בהד' מינים — ויק"ר פ"ל, יב) ועושין מהן „אגודה אחת" (ויק"ר שם). וראה לקמן הערה 57.

וי"ל שהחילוק בין יוה"כ וסוכות הוא: האחדות דחגה"ס אינה בעצם מציאות של בנ"י, ולכן נשאר כ"א סוג בפ"ע (כמשנ"ת בלקו"ש ח"ט ע' 233 ואילך ובהערה 50 שם. וראה לקמן ע' 354. 359); משא"כ ביוה"כ מאיר אמיתית אחדות הפשוטה דלמעלה, שמצד אחדות זו גם הריבוי פרטים גופא נעשה רשות היחיד ליחידו של עולם. (וראה המצויין בהערה הבאה). ומטעם זה גופא נרגש ביוה"כ ענין האחדות יותר מהחילוקי דרגות.

וי"ל שהוא ע"ד האחדות דשמח"ת (סוף כל המועדות — ראה ר"ן (לרי"ף) מגילה לא, א), שהיא מצד בחי' מקיף בעצם (כמשנ"ת בלקו"ש ח"ט שם ע' 234 ואילך). ולהעיר, „ששרש ענין הסוכות עם יו"כ א' הוא אלא שזה בעלי"מ וזה בירידה" (סדור ש' הסוכות רס, סע"ב) — והרי יוה"כ הוא גמר העלי' דר"ה, ושמח"ת גמר הירידה דחגה"ס.

נעמט זיך דער כח צו קענען מאכן פון רשות הרבים א רשות היחיד, ליחידו של עולם[48].

ו. אט דער חילוק הנ"ל אין דער אחדות פון אידן צווישן ר"ה און יו"כ, שפיגלט זיך אפ אין דעם חילוק צווישן זיי בשייכות צום ענין התשובה:

ר"ה זאגט מען ניט קיין וידויים[49] וכיו"ב; אין די תפלות וכו' פון ר"ה וועט ניט דערמאנט (דרך וידוי[49]) — ניט וועגן חטאים און אפילו ניט וועגן דער סליחה וכפרה. משא"כ יום כיפור איז דער „יום הסליחה וכפרה"[50] און מ'זאגט וידוי[51] וכו'. און דער טעם החילוק י"ל בדא"פ[52]:

די עבודה פון ר"ה איז די הזזה מצד עצם הנשמה ווי זי איז מושרש אין עצמות, נאך העכער פון שורש התורה והמצוות — און מצד דער מדריגה איז לכתחילה ניטא קיין ארט פאר חטאים. דעריבער איז דאן אויך ניט שייך צו ריידן וועגן סליחה וכפרה, אפילו ניט וועגן דעם עילוי פון זדונות נעשו לו כזכיות וכו' — ס'איז דעמאלט די בחירה חפשית פון עצמות אין נשמות ישראל, וואס מצד דעם וועט נתעורר דער תענוג ורצון אין „תמליכוני עליכם"[53].

יום כיפור אבער וועט דער שורש ועצם הנשמה נתגלה למטה, אין דעם ארט וואו ס'איז שייך חטאים וכו' — און דאָרטן איז דער „עיצומו של יום הכפורים מכפר"[54], מצד דער התקשרות פון עצם הנשמה אין אלקות וואס וועט נתגלה ביום כיפור, וועט אויפגעטאן די כפרה וסליחה אויף חטאים וכו'.

דאס גיט אויך א הסברה והמתקה וואס דוקא אין „ליל יוה"כ נוהגין שקודם שמתפללין מתירים לכל העבריינים"[55]:

ראש השנה קען מען זיך אויפהויבן העכער פונעם ארט וואו „עבריינים" און עבירות רירן אן; ס'איז אבער דעמאלט ניט שייך דער ענין אז מ'זאל מיט זיי מתפלל זיין, מ'זאל זיך מיט זיי קענען מתחבר ומתאחד זיין אין זייער ציור פון „עבריינים" דא למטה.

דוקא יום כיפור קומט מען צו צום אמת'ן אופן פון „ויעשו[56] כולם אגודה אחת" — אז אפילו אידן, ווי זיי זיינען נאך דערווייל אין דעם ציור פון „עבריינים", ווערן נתאחד מיט אלע אידן, מ'איז מתפלל עמהם „באגודה[57] אחת"[58].

---

48) ראה גם לקו"ש ח"ט ע' 159 ואילך (בנוגע האחדות של בנ"י. וראה שם לפנ"ז (ע' 157 ואילך) בפי' „גדול ה' . . בעיר אלקנו").

49) שו"ע אדה"ז או"ח סתקפ"ד ס"ב.

50) לשון אדה"ז שו"ע או"ח ר"ס תרז. וראה רמב"ם הל' תשובה פ"ב ה"ז.

51) רמב"ם שם. טושו"ע ושו"ע אדה"ז סתר"ז.

52) ראה לקו"ש ח"ד ע' 1360 באו"א.

53) ראה המשך ר"ה תש"ג פ"ט ופי"ד. ובארוכה — לקו"ש ח"ד שיחה לר"ה. לעיל ע' 164. לקמן ע' 351.

54) רמב"ם הל' תשובה פ"א ה"ג-ד. וראה בארוכה לקו"ש ח"ד ע' 1150 (ובהערה 3) — שגם לרבנן עיצומו של יום מכפר, אלא שזה גופא מתגלה ע"י התשובה, עי"ש.

55) שו"ע אדה"ז שם ר"ס תריט. מטושו"ע שם.

56) נוסח תפלת של ר"ה ויום הכפורים.

57) לשון אדה"ז שם. ע"פ מנחות כז, א (וראה דעת אביי כריתות ו, ב). בחיי לתשא ל, לד (הובא בקיצור לשון בפרישה לטור שם. אלי' זוטא שם). ועי"ש שהוא דוגמת זה שהד' מינים דסוכות (גם ש„אין עושין פירות" והערבה) צ"ל „באגודה אחת" (וראה לעיל הערה 47). וראה רש"י דלעיל הערה 25.

58) ע"פ המבואר בפנים י"ל בדא"פ (בפנימיות הענינים) הטעם שאומרים „על דעת כו'" רק ביוהכ"פ ולא בשאר תעניות צבור — אף שמקור הדין הוא מחז"ל (כריתות שם) „כל תענית • שאין בה מפושעי

•) ולהעיר מהשינוי: במנחות שם „בהרצאה" (וברש"י: כשהן מתענין כו'); בפרש"י (ובחיי) תשא שם „תעניותינו ותפלותינו" (ובכש"ט שסנ"ח: בגמרא

ז. מצד דעם וואס די אחדות ביום כיפור ווערט נמשך אין אידן ווי זיי זיינען למטה — ווערט זי דעריבער אויסגעדריקט (ניט נאר אין עניני הנשמה, נאר) אויך אין עניני הגוף:

אין די חמשה עינויים פון יום כיפור איז ניטאָ קיין חילוק צווישן איין אידן מיטן צווייטן. אין אַ קיום מצוה (חיובית), און אַן ענין פון פעולה ועשי', זיינען דאָ חילוקים אין דעם אופן ודרגת הקיום צווישן צדיקים גדולים און אנשים פשוטים וכו'; אָבער אין אַן ענין פון עינוי ושביתה — איז דאָך אין דעם „ניט", אין דעם העדר — ניטאָ קיין אונטערשייד צווישן איין איד און אַ צווייטן[59].

אַזוי אויך בפנימיות הענינים: דער „לחיותם ברעב"[60] — דער „חיות" וואס קומט פון דעם „רעב" גופא — איז ביי אַלעמען בשווה[61].

משא"כ די עבודה פון ר"ה, כאָטש אַז די עבודה גופא איז מצד עֶצֶם הנשמה וואס איז העכער פון התחלקות, איז דאָס אָבער נאָר בשעת דער עבודה (תפלה כו') גופא; אָבער לאחרי התפלה[62], ווען מען „גייט אַוועק" פון דער עבודה און מ'פאַרנעמט זיך מיט „אכלו משמנים ושתו ממתקים"[63] — איז די „אכילה" און „שתי" ביי יעדערן באופן אחר.

ח. און דאָס איז אויך דער עילוי שלא בערך אין פ' וילך לגבי פ' נצבים:

אין פ' נצבים רעדט זיך וועגן דער אחדות פון אַלע אידן (פון „ראשיכם שבטיכם" ביז „חוטב עציך עד שואב מימיך") ווי זי קומט מצד דעם וואס זיי זיינען דעמאָלט „נצבים גו' לפני ה' אלקיכם", וואָס דאָס מיינט אַז „כו־לם מתעלים למעלה במקור חוצבם"[46] (— „לפני ה' אלקיכם").

פ' וילך אָבער רעדט וועגן דער אחדות ווי זי ווערט נתגלה ביי אידן למטה, ווי זיי שטייען בדרגתם הם; און דאָס איז כוונת הכתוב „וילך משה וידבר גו' אל כל ישראל" — משה רבינו במדרגתו איז „געגאַנגען" און נמשך גע־ווָארן („וידבר") צו אַלע אידן ווי זיי שטייען אין זייער מדריגה; אָבער לאידך, איז דאָס די זעלבע הליכה והמשכה צו „כל ישראל" בשווה, ווייל ישראל אינה תענית כו" (טור ושו"ע אדה"ז שם)

— כי דוקא ביוהכ"פ מתגלה אחדות של כל ישראל. ומרומז בהטעם (כריתות שם. הובא בטור ושו"ע אדה"ז שם) „חלבנה ריחה רע ומנאה הכתוב עם סממני קטורת" — כי קטורת היא העבודה העיקרית דיוהכ"פ, וצ"ל „דקה מן הדקה" (יומא מה, א. כריתות שם), הרומז לבחי' „דקה מן הדקה" שבנשמה, עצם הנשמה, שמצד בחי' זו נעשה האחדות של כל ישראל והם מתכפרים [ויומתק עפ"ז מה שהביא בטור מחז"ל דכריתות דוקא, ולא דמנחות שם (שנלמד זה מלולב, כנ"ל הערה הקודמת)].

59) ראה עד"ז ד"ה אתה אחד לאדהאמ"צ (מאמרי אדהאמ"צ — קונטרסים ס"ע י ואילך). ובארוכה — לקו"ש חט"ו (ע' 227 ס"ג ואילך) — לענין המעלה בשביתת שבת. וע"ש, שזה ששווין הכל במצוה זו הוא מפני שהיא בעצמות הנפש בבחי' יחידה.

60) תהלים לג, יט. לקו"ת שה"ש סד"ה הנך יפה כל תפלה כו'. וראה חדא"ג מהר"ל כריתות שם); בבחי שם „כל אבודה שאין בה כו'"; ובילק"ש אמור (כג, מ): ישראל לא ישובו לארצם. ואכ"מ.

61) להעיר מהמבואר (לקו"ת הוספות לויקרא בסופן. עט"ר ש' יוה"כ פ"ה. המשך תרס"ו ס"ע קה ואילך. ע' תקמב. ועוד) שהעינויים דיוהכ"פ ענינם תענוג העצמי הפשוט (בלתי מורכב).

62) ראה שו"ע אדה"ז או"ח ר"ס תקצו.

63) נחמי' ח, י. שו"ע אדה"ז שם סי' תקפג ס"ד. סתקצ"ז ס"א.

דאָס איז דער חיבור פון עצם הנשמה למעלה מיט דער נשמה ווי זי איז למטה.

ועד"ז איז עס אינעם ענין פון הקהל: פון אייַן זייט זאָגן חז"ל [64], אז „אנשים באים ללמוד נשים באות לשמוע טף .. ליתן שכר למביאיהן", וואָס דאָס ווייזט, אז די אחדות פון הקהל איז אין אַן אופן וואָס גיט אַן אָרט צו חילוקי דרגות (ניט ווי די אחדות פון ר"ה כנ"ל): לאידך אַבער, דוקא אין דעם אופן פון „הקהל" (מיט חילוקי דרגות הנ"ל) איז „המלך עומד כו' וקוראַ" [65] — די קריאת התורה דורכן מלך וואָס נעמט אָרום גאַנץ קהל ישראל באופן שוה [66] (כנ"ל סעיף ד): מען איז קורא וממשיך די אחדות פשוטה פון אַלע אידן („קהל") אין דעם אָרט פון חילוקי דרגות כנ"ל [67].

ביז ווי ער איז מסיים אין סדרה „וידבר משה באזני כל קהל ישראל גו' עד תומם" — וואָס דער פירוש הפנימי אין דעם איז, אז „עד תומם" איז פון לשון תמימות ושלימות [68] — פון אידן:

64) נסמן לעיל הערה 35.

65) ע"ד המבואר בהמשך תער"ב ח"ב ס' שסד — שע"י כל אופני לימוד התורה נמשך עצמות א"ס, ע"י"ש. ולהעיר מלשון הרמב"ם שנעתק לעיל הערות 36, 40.

66) ובזה הוא העילוי באחדות של הקהל על האחדות של שמחת בית השואבה בכלל, ד„כל העם .. כולן באין לראות ולשמוע" (רמב"ם הל' לולב פ"ח ה"ד) — כי בשמחת ביה"ש ישנם חילוקים בהשמחה בין „כל העם" ו„גדולי חכמי ישראל" כו' ש„הם שהיו מרקדין כו' ומשמחין" כו' (רמב"ם שם); משא"כ בהקהל שקריאת התורה ע"י המלך מאחד כל ישראל באופן שוה.

67) להעיר מהשקו"ט (צפע"נ כללים ע' צבור, וש"נ. וראה בארוכה לקו"ש חי"ח ע' 113 ואילך) אם בצבור יש מציאות של פרטים. ולהעיר מצפע"נ עה"ת (הפטורת ואתחנן ע' לא): ואי"ה לע"ל יהי' שני המעלות.

68) ע"ד פי' זח"ג (קסג, ב) עה"פ במדבר הזה יתמו.

דער דיבור משה „באזני כל קהל ישראל" איז ניט נאָר צו זייער עצם הנשמה למעלה, נאָר עס קומט אַראָפּ און פועל'ט תמימות ושלימות אין זייער כחות הגלויים, ביז אין אַלע אברים וגידים [69].

ט. די הוראה מכל האמור בנוגע לפועל:

די עשרת ימי תשובה זיינען אַ זמן מסוגל צו מוסיף זיין אין אהבת ישראל. בשעת דער „בהתאסף ראשי עם" איז ניט בשלימות — עס פעלט אין דער אחדות מיט אַלע אידן — אין וואָס פאָר אַ מצב זיי זאָלן נאָר זיין — מיינט דאָס ניט נאָר אַז עס פעלט אין אַ פרט, נאָר דאָס איז נוגע צום כללות'דיקן ענין פון „תמליכוני עליכם" אויף גאַנץ כלל ישראל.

און וויבאַלד אַז מען דאַרף זיך גרייטן צו יום כיפור, דאַרף די אהבה צו יעדן אידן זיין ניט נאָר אין אַן אופן אַז ער פאַרקוקט יענעמס רע — אַז ער זעט לכתחילה נאָר דער טוב שבו און דערפאַר האָט ער אַן אהבה צו אים און איז זיך מתאחד מיט אים — נאָר אפילו וועָן ער זעט דעם רע ביי יענעם, וויייזט ער פונדעסטוועגן אַרויס אַן אהבה צו אים, אַן אַ חשבון; וואָס די אהבה דריקט זיך אויס אין אַ התעסקות גדולה והשתדלות יתירה צו העלפן יענעם מבטל צו זיין דעם רע [70].

69) ראה לקו"ת נצבים (מה, ג) בפי' „תמים תהי' עם ה'א".

70) ראה תניא פל"ב: למשכן בחבלי עבותי' אהבה וכולי האי ואולי יוכל לקרבן לתורה ועבודת ה'.

און דורך דער התעסקות אין „(מבצע) אהבת ישראל“ [71] אין די טעג, איז מען זוכה צום „תמליכוני עליכם“ בגלוי, מ׳האָט א חתימה וגמר חתימה טובה ביום הכיפורים, לשנה טובה ומתוקה בגשמיות וברוחניות בטוב הנראה והנגלה.

(משיחת ש״פ וילך תשל״ב)

---

71) ראה בארוכה קונטרס אהבת ישראל (קה״ת. תשל״ז).